

ОБЩИНА КРУШАРИ ОБЛАСТ ДОБРИЧ

9410, с. Крушари, тел : 05771/2024, факс 05771/ 2136,

E-mail krushari@dobrich.net; site: www.krushari.bg

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА В ОБЩИНА КРУШАРИ

/ Планов период 2011 – 2015 г /

I. Въведение:

Програмата за развитие на етническите малцинства в община Крушари се базира на Конституцията на Република България, Рамковата конвенция за защита на националните малцинства, Рамковата програма за равнопоставено интегриране на ромите в българското общество, Национален план за действие по „Десетилетие на ромското включване 2005-2015г и Областната програма за интеграция на етническите малцинства в област Добрич. Основните принципи на базата на които се разработва програмата са:

- равнопоставеност на всички български граждани, независимо от пол, религия или етническа принадлежност;
- взаимодействието между трите основни сектора, правителствен, неправителствен и обществен;
- включване на ромската общност при разработване и изпълнение на програмата и съгласуване на всички дейности с целевата група;
- Принципът на партньорство е между всички заинтересувани страни – община, НПО, училища, ромска общественост, здравни специалисти, местни институции частен сектор и други.

II. Основната и стратегическа цел на програмата:

Създаване на условия и предпоставки за подобряване положението на ромите в основните сфери на живот – образование, здравеопазване, култура, инфраструктура, жилищни условия и др., а стратегическа цел на Програмата е премахване на неравностойното третиране на ромите в обществото.

Подцелите на програмата са:

1. Осигуряване на условия за качествено образование на децата и учениците от етническите малцинства, увеличаване приема на учениците в средни и висши училища;
2. Да се създадат условия за равен достъп до пазара на труда и намаляване зависимостта на малцинствените групи спрямо системата за социално подпомагане;
3. Да се повиши здравния статус и здравната култура на ромското население в общината;
4. Да се осигурят възможности на представители на малцинствените групи за участие във всички процеси, които се отнасят до тяхното развитие и определят присъствието им в обществото;
5. Да се изгради активно гражданско поведение, касаещо спазване на правата и задълженията на етническите общности, като равнопоставена част от обществото ни;
6. Опазване, запознаване и развитие на културната идентичност на етническите общности на територията на общината.

III. РЕЗЮМЕ

Община Крушари с административен център с. Крушари е разположена в североизточната част на Република България, граничеща на север с Република Румъния, на изток с Община Ген. Тошево, на запад с Община Кайнарджа област Силистра и Община Тервел и на юг с Община Добричка. Състои се от 19 населени места - 12 кметства и 3 кметски наместничества.

Община Крушари е със смесен етнически състав на населението. По отношение на етническата структура, населението се оформя в три големи групи – българи, турци, роми. Според статистическите данни от 2001г. етническият състав на населението в общината е както следва: българи- 2482 /42%/, турци- 2391 /40%/, и роми - 729 /12,30%/сумата от процентите е по-малка от 100%, тъй като има неопределили се. Като религиозна принадлежност те се разделят на християни, и мюсюлмани.

IV. ЕТНО-ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА НАСЕЛЕНИЕТО

1.1 Население – демографска характеристика

Община Крушари е най-малката по брой на населението сред 8-те общини на област Добрич. Тя включва 19 населени места с общо население 5296 души (2,65% от населението на област Добрич), в т.ч. 2678 мъже и 2618 жени¹. В административния център– с. Крушари е съсредоточено 30% (1592 души) от населението на общината. Всички села с изключение на Крушари са малки и много малки с население до 1000 жители. Малките села (250-1000 жители) обхващат 6 населени места /Абрит, Ефрейтор Бакалово, Коритен, Лозенец, Полковник Дяково и Телериг/ с население 44% от това на общината. Много малките села (до 250 жители) включват близо 2/3 от населените места, в които живее 26% от населението на общината. Особено уязвими са селата Земенци, Зимница и Огняново, където населението е по 20-30 души. Най-голямото по население селище е Крушари.

Тенденциите в **динамиката на населението** на общината очертава намаление, периодът на намаление е продължителен, започващ от средата на миналия век, повлиян от негативните тенденции в развитието на селското население. От началото на настоящия век населението на общината продължава да намалява, но с по-нисък интензитет. За периода 2001-2009г. населението на общината е намаляло с около 600 души.

Отрицателният демографски темп се дължи на негативната комбинация от ниска раждаемост и висока смъртност. Отрицателният естествен прираст задълбочава процесите на стареене и засилва процесите на стагнация в демографското развитие на общината.

1. 2. Възрастовата структура на населението е от стационарен тип. Процесите на изменения са по-интензивни през първата половина на периода (2001-2005 г.), след което през 2005-2008г. измененията са постепенни и с по-ниски темпове на намаление/нарастване.

Възрастова структура на населението 2001-2008.

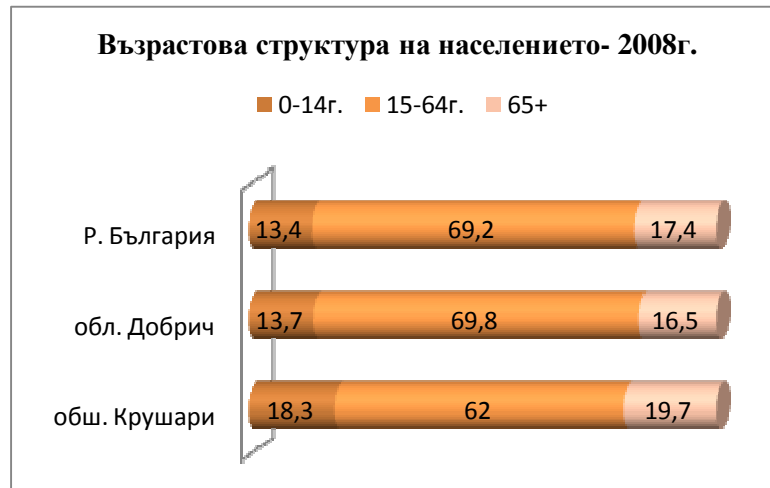
	2001г.			2005г.			2008г.		
	0-14 г.	15-64 г.	65+	0-14 г.	15-64 г.	65+	0-14 г.	15-64 г.	65+
Община Крушари	19,6	61,9	18,5	19,0	62,4	18,6	18,3	62,0	19,7
Област Добрич	15,8	69,2	15,0	14,1	70,3	15,6	13,7	69,8	16,5
Р България	15,0	68,1	16,9	13,6	69,2	17,2	13,4	69,2	17,4

Източник: НСИ

В малките села е силно ограничен броя на населението в трудоспособна възраст, а в села като Земенци, Зимница, Огнянова, Поручик Кърджиево, Александрия, жителите са изцяло в пенсионна възраст. Известна позитивна

промяна на възрастовата структура се наблюдава в селата където живеят и роми - Крушари, Лозенец, Загорци, Абрит.

Населението в общината застарява. Възрастовата структура се характеризира с по-голям процент население под и над трудоспособна възраст в сравнение със страната и областта. Причината е в по-високата раждаемост през последните 6 години, както и ранното пенсиониране през последните години на миналия век.

Следва да се отбележи, че изменения във възрастовата структура на населението се наблюдават на всички териториални нива в страната.

1. 3. Етнически състав по данни от преброяването на населението през 2001г. етническият състав на населението на общината е представен от българският етнос, турският, ромският (циганският)

За периода между последните две преброявания (1992-2001г.) се очертава нарастване само на циганския етнос - три пъти по-висок от този за страната. В селата Лозенец, Зторци, Абрит циганския етнос е преобладаващ.

Сериозно нарастване на броя на ромите се наблюдава в административния център. В някои детски градини и училищата се обособяват групи и класове само от деца от ромски произход.

Изводи:

- Трайна тенденция на постепенно намаляване на населението на общината. Темповете на намаление са с по-нисък интензитет в центъра на общината. По населени места се наблюдават някои различия, изразяващи се в благоприятното демографско развитие на средните села, докато много малките села (с население под 250 жители) са с нарушен възпроизводствен потенциал;
- Ниска гъстота на населението;
- Нарастване броя на живородените извънбрачни деца. Снижаване на възраста на майката;
- Отрицателен Коефициент за естествен прираст;
- Относително висок дял на населението под- и надтрудолюбна възраст;
- Колеблива миграция;
- Ниска грамотност на населението;
- Нарастване на циганския етнос.

V. ПРИОРИТЕТИ

Приоритет 1 – ОБРАЗОВАНИЕ:

Първото училище е открито 1850 година в с. Крушари. Образователната мрежа в община Крушари се състои от четири училища - едно СОУ, три основни и седем Целодневни детски градини. Средното училище е разположено в административния център - Крушари. Основните училища са в селата Коритен, Телериг и Лозенец. Общият брой на учениците в общината е 476. Гимназиалният етап на СОУ реализира приема си от ученици звършили основно образование и живеещи на територията на общината. Три училища са средищни - СОУ, ОУ - Коритен и ОУ - Телериг.. За пътуващите ученици е осигурен транспорт /собствен и специализиран/, целодневна организация на учебния процес и столово хранене. В основните училища паралелките са слети и маломерни. На територията на общината няма защитени и помощни училища. Паралелките в гимназиалния етап на средното училище са непрофилirани.

Целодневни детски градини има в селата Крушари, Лозенец, , Телериг, Коритен. Посещават се от 210 деца. За децата от села, в които няма детски градини е осигурен транспорт. Образователната система в общината е кадрово обезпечена. Голяма част от учители пътуват ежедневно от Добрич.

Сградният фонд на училищата и детските градини на територията на общината е публична общинска собственост. Всички учебни заведения

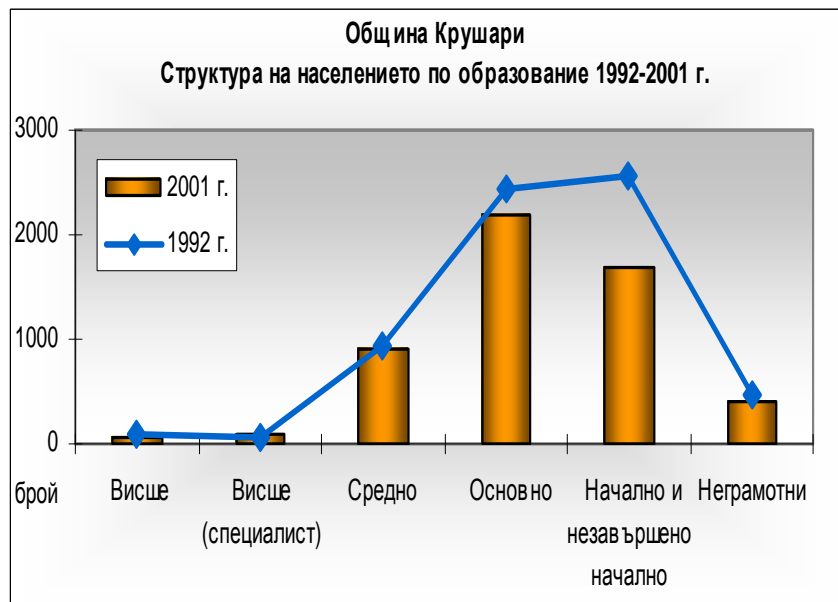
разполагат с достатъчен брой стаи, кабинети, открита спортна база за училищата и дворове с детски площадки в детските градини.

Непрекъснатата поддръжка на материалната база изисква големи средства и се налагат периодични, частични и цялостни ремонти.

Основни проблеми в образованието на община Крушари е неоптимизираната училищна мрежа, наличието на слети и маломелни паралелки в основните училища, големият брой на децата, които напускат училище без завършено задължително средно образование / за учебната 2007-2008 год,- 54, за 2008-2009 год – 14, деца от ромския етнос /, както и броя на децата, трайно не посещаващи училище, поради социални и семейни причини /за учебната 2009/2010 год. броя на необхванатите в училище деца е 3 или 1,42% ./

Всички деца в задължителната предучилищна възраст са обхванати в детските градини, но подготвителна група има сформирана само в ЦДГ с. Крушари, в останалите детски градини децата се обучават в смесени групи, което затруднява възпитателния процес. Проблем е и ниската средна месечна посещаемост в детските градини в по-малките населени места. Във връзка с приетата стратегия за развитието на образованието в община Крушари предстои процес на оптимизация на мрежата от на детските градини в община

Образователното равнище на населението на общината е по-ниско от средното ниво за страната, независимо че се наблюдава намаление на населението с основно и по-ниско образование.

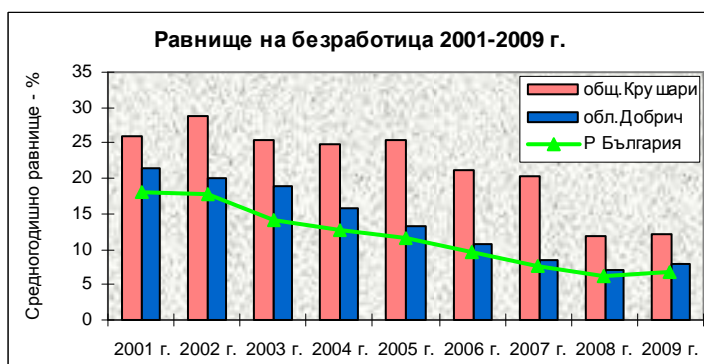
Проблеми:

- Проблеми с прибирането и задържането на подлежащи на задължително обучение деца от ромски произход;

- Нерешени проблеми с интеграцията на ромските деца по отношение посещаемостта на ЦДГ;
- Остаряла материална база в голяма част от училищата и детските градини;
- Наличие на слети паралелки;
- Малък брой ученици в основните училища- недостатъчен бюджет;
- Липсват форми за организация на свободното време на учениците, съобразно интересите им.
- Липса на специализирано обучение на учители в ЦДГ, СОУ и ОУ за работа с деца със специални образователни потребности;
- Няма развити формите за учене през целия живот, насочени към професионално обучение, квалификация и преквалификация на работната сила.

Приоритет 2 – ЗАЕТОСТ:

Работната сила в община Крушари през 2009г. възлиза на 2526 души.

Стойностите на нивото на безработица в община Крушари независимо от тенденцията на намаление се запазват значително по-високи в сравнение с показателите на национално ниво – средно 2 пъти по-високи от тях. Регистрираните безработни към 30.03.2010г. в общината са 421 души, а равнището на безработица –

16,67% (средно за страната 9,95%). През 2009г. и началото на 2010г. се наблюдава нарастване на броя на безработните.

След период на намаление през последните три години (2007-2009г.) делът на безработните млади хора (до 29г.) на територията на общината се запазва сравнително постоянен, близък, но над средното равнище за страната. През 2008г. регистрираните безработни до 29г. в община Крушари са 22,0% от всички безработни (17,8% средно за страната).

Основни структури на безработните лица 2007-2009г.

	2007				2008				2009			
	януари		юли		януари		юли		януари		юли	
	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
Общ брой на безработните	582		407		328		298		328		318	
Образователна структура												
• висше образование	4	0,7	2	0,5	2	0,6	3	1,0	4	1,2	3	0,9

Основни структури на безработните лица 2007-2009г.

	2007				2008				2009			
	януари		юли		януари		юли		януари		юли	
	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
• средно специално и професионално	54	9,3	37	9,1	38	11,6	28	9,4	31	9,4	29	9,1
• средно - общо	12	2,1	6	1,5	6	1,8	3	1,0	4	1,2	8	2,5
• основно	299	51,4	199	48,9	155	47,3	114	38,3	122	37,2	107	33,7
• начално и по-ниско	213	36,6	163	40,0	127	38,7	150	50,3	167	51,0	171	53,8
<i>Възrastова структура</i>												
• младежи до 29 г.	145	24,9	90	22,1	75	22,9	63	21,1	66	20,1	73	23,0
• 30-50 г.	283	48,6	196	48,2	145	44,2	128	43,0	154	47,0	148	46,5
• над 50 г.	154	26,5	121	29,7	108	32,9	107	35,9	108	32,9	97	30,5
<i>Структура по пол</i>												
• мъже	310	53,3	211	51,8	164	50,0	141	47,3	158	48,1	152	47,8
• жени	272	46,7	196	48,2	164	50,0	157	52,7	170	51,9	166	52,2
<i>Структура по професионален признак</i>												
• с работническа специалност	55	9,5	37	9,1	39	11,9	27	9,1	26	7,9	26	8,2
• специалисти	14	2,4	9	2,2	10	3,0	12	4,0	14	4,3	12	3,8
• без квалификация и специалност	513	88,1	361	88,7	279	85,1	257	86,2	288	87,8	280	88,0

Източник: Регионална служба по заетостта

Делът на продължително безработните в община Крушари с регистрация на пазара на труда над 1 година е над средното ниво за област Добрич и Р България. Натискът на пазара на труда (брой безработни за едно свободно работно място в общината средно за 2008г. е 85, т.е. изключително висок, докато за страната и областта този показател е 9. Запазва се доминиращото влияние на сезонния фактор върху първичния пазар на труда.

Във възрастовата структура на безработните се запазва най-голям дял на възрастовата група 30-50 години. Безработните без квалификация и специалност са най-многобройната група сред безработните в общината, както и в областта и страната. В образователната структура на безработните се наблюдава намаляване на регистрираните безработни във всички групи по степени на образование. Групата на безработните с начално и по-ниско образование остава с най-голям брой (171 души към юли 2009г. или 53,8% от всички безработни). С висок дял е и групата на безработните с основно образование (107 д. – 33,7%). Посочените данни идентифицират следните рискови групи сред безработните лица :

- Трайно безработни без образование;
- Трайно безработни с начално образование;
- Безработни без квалификация и професионален опит;
- Трайно безработни до 29 години;
- Трайно безработни над 50 години;

ИЗВОДИ:

- Високо равнище на безработица;
- Пазарът на работната сила е дебалансиран – висока безработица и в същото време недостиг на квалифицирана работна ръка;
- Няма местни специалисти с висше образование. В структурата на безработицата традиционно е най-голям дялът на нискоквалифицираните и ниско образованите безработни

Приоритет 3 – ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ:

През 1905г. в Крушари е открита първата селска болница в областта, която е разполагала с две легла за болни. Медицинските услуги в община Крушари се предоставят от пет регистрирани лекарски практики, базирани в селата Крушари - 2 практики, Коритен, Телериг и Лозенец. Няма незаети практики. Четирима от лекарите прихождат ежедневно от областния град. По данни на практиките 2204 лица нямат здравни осигуровки. Няма Районна поликлиника с болнични легла. На територията на общината не се предлага квалифицирана медицинска помощ. Стоматологични услуги се извършват от една практика в централното селище на общината. Няма “Спешна медицинска помощ”, общината се покрива от службата в Добрич. В цялата община има една аптека разположена в административния център - с. Крушари. Има изграден един училищен медицински кабинет, намиращ се в средното училище. Две медицински лица обслужват всички училища и детски градини.

Изводи. Характеристика и оценка на достъпа до здравни услуги. Отражение на дефицитите в системата върху рисковите групи и здравните проблеми на хората с увреждания.

- В община Крушари остро стои проблемът с осигуряването на здравна помощ Няма осигурен постоянен денонощен достъп до медицински услуги. Живеещите в отдалечените селища са с влошен здравен статус, а достъпът до здравната мрежа е ограничен;
- Демографското остаряване на населението поставя допълнителни изисквания пред структурата на здравните потребности,
- Няма достъп до квалифицирана здравна помощ;
- Голяма част от населението няма здравни осигуровки;
- Необходимо е подобряване на материалната база на здравните кабинети в училища и детски градини;

Приоритетните направления за подобряване на здравния статус на жителите на община Крушари са насочени към подобряване качеството на

профилактичната дейност и на диспансерното наблюдение; повишаване квалификацията на медицинските специалисти и осигуряване на квалифицирани кадри; оптимално обхващане на населението с лекарска помощ и оказване на 24 часово медицинско обслужване; повишаване здравната култура на населението чрез здравни образователни кампании и персонални консултации. Основните причини за влошаване на здравето са :

- бедността,
- нездравословният начин на живот, свързан с непълноценното хранене,
- постоянният дистрес, съчетани и с други рискови фактори,
- като тютюнопушене,
- злоупотреба с алкохол и други

Приоритет 4 – КУЛТУРА:

На територията на Общината има 7 читалища. Библиотечният фонд е над 46 000 тома художествена и специализирана литература. В общината няма кина, театри, клубове. Интернет има в административния център – Крушари и селата Лозенец, Телериг и Полк.Дяково. Кабелна телевизия има само в административния център. В голяка част от останалите населени места жителите ползват сателитна телевизия. Мобилните оператори покриват територията на общината.

В читалище „Йордан Драгнев” с. Крушари има Младежки танцов състав, група за автентичен фолклор и група за народни и стари градски . Към Народно читалище ”Йордан Драгнев” - с.Крушари от 2007г. е сформирана Детска танцова школа , в която са записани около 27 деца.Шест ромски деца са интегрирани в Детска танцова школа за народни танци и изворен фолклор към същото читалище и са много добре приети от останалите деца, които са и техни съученици. Групи за самодееен фолклор съществуват към читалище в с Александрия, читалище с. Коритен и читалище с. Телериг. Всички самодейни групи и танцови състави вземат активно участие в местни, регионални и международни фолклорни канкурси. С цел интеграция на децата от ромски произход отворени за тях са съществуващите извънучилищни форми при Център за социална превенция с. Крушари. За тези деца се предоставя възможност да вземат участие в тях заедно с всички останали деца. Участват в кръжоци по рисуване, по труд и култура. За обезпечаване на горепосочените форми са необходими финансови средства, привличане на спонсори. С изключение на читалище “Йордан Йовков” с. Крушари, библиотечния фонд почти не се обогатява. Посочените причини са предпоставка за това ромската общност да е с ограничени възможности за участие в културния живот и в почти всякакъв вид културни мероприятия.

Приоритет 5 – ЖИЛИЩНА ПОЛИТИКА И ИНФРАСТРУКТУРА:

Общата оценка за нивото на задоволеност с жилища в Община Крушари е положителна. В някои населени места има презадоволеност и наличие на пустеещи жилищни имоти. Не такава е ситуацията в Центъра на Общината – с. Крушари където има недостиг на жилища. Проблемът стои пред семейства на млади хора и самотни майки. Ясно изразена диспропорция е причината от липсата на поминък в някои от селищата на Общината, което води до трудова миграция към населените места с по-големи възможности за намиране на работа. Миграционните процеси са ясно изразени от селата към градовете и от Общината към по-големите градове на страната и чужбина /особено на млади хора/. Тази тенденция се обуславя от наличието на жилища в града и по-доброто качество на услугите.

жилища	брой
Частна собственост:	
къщи	2606
апартаменти	64
Общинска собственост:	
къщи	1
апартаменти	2
жилищни терени	22

Проблеми:

- недостатъчна водопроводна мрежа, която, както за цялото население, е морално остаряла, канцерогенна;
- липсва канализационна мрежа. При задръстване на септичните ями се създават предпоставки за разпространение на инфекциозни болести, особено през пролетта и лятото;
- пътната настилка в населените места е в окаяно състояние;
- част от уличното осветление не работи.

Транспортна инфраструктура

Пътната мрежа в община Крушари е 152,2км., от които 90,2км. са от Републиканска мрежа. Само 5км. от общинската пътна мрежа е с трошено-каменна настилка. Преобладаващата част е с разрушено асфалтово покритие, с множество локални повреди, влошено е отводняването, поради лошото състояние на отводнителните съоръжения и ниво на банкетите. Данните от попълнената анкета показват, че около 40% от селата са с добро състояние на пътната мрежа (с.Абрит, с.Александрия, с.Бистрец, с.Габер, с.Добрин, с.Лозенец, с.Телериг и др.), 30% – с лошо състояние (Полковник Дяково, с.Загорци и др.) и 30% – с напълно разбити пътища (с.Коритен, с.Капитан Димитрово, с. Пор.Кърджиево и др.) През 2008г. бе извършена цялостно асфалтиране на пътя Крушари-Ефрейтор Бакалово-разклона /Добрич-

Силистра/. Частично асфалтиране на пътя Крушари-Добрин. Ежегодно общината извършва ремонт на отсечки от общинската пътна мрежа. Общината се обслужва само от автомобилен транспорт, който функционира неефективно предвид ниското благосъстояние на населението.

Проблеми:

- През територията на района не минават пътища с национално и регионално значение
- Районът се обслужва основно от третокласна пътна мрежа, което затруднява връзките ѝ с други регионални центрове, предлагащи услуги от по-висок клас

Съобщителна инфраструктура

Телефонните съобщения в общината са организирани на базата на цифрова техника . Три от селата в община Крушари нямат кабелизация, а други три нямат изградена телефонна мрежа. Във всички села има цифрова телевизия. Мобилните оператори покриват територията на общината. Интернет има в с. Крушари, с. Лозенец и с. Телериг.

Проблеми:

- Съобщителната система не е добре развита, плътността на телефонните съобщения е една от най-ниските за страната;
- Телефонната мрежа и не обхваща всички населени места;
- Забавеното въвеждане на цифрова инфраструктура не позволява разширение и модернизиране на предлаганите съобщителни услуги.

Водоснабдяване и канализация

Водоснабдяването в община Крушари се осъществява от подземни водоизточници чрез четири Помпени станции (ПС) - ПС- Крушари с три сондажа; ПС- Абрит с два сондажа, от които единият не функционира, същото е положението в селата Телериг и Лозенец; както и сондажните кладенци в с. Полковни Дяково и Капитан Димитрово. Водите са с добро качество с изключение на село Капитан Димитрово, където водата е с лоши питейни качества и там за питейни нужди се използват естествените водоизточници. Водопреносната мрежа е с обща дължина 140км и е много остаряла. Големи загуби на вода и чести аварии. В общината няма населени места с канализация.

Проблеми:

- Не е постигнато оптимално задоволяване на нуждите от питейна вода и подобряване на водоподаването;
- Недостатъчна е водообезпечеността на водоснабдителните системи;
- Водопроводната мрежа е с намалена надеждност и влошени експлоатационни качества;

V. Очаквани резултати при реализирането на програмата:

- Увеличен достъп на деца от ромски семейства до качествено образование и здравеопазване;
- Промяна на общественото мнение към ромите в позитивна насока;
- Осигуряване на заетост за ромите в съвременни области на производство , услуги;
- Социализация на ромските семейства в нашето общество;
- Възстановяване и строителство на техническа и социална инфраструктура в ромските квартали.;
- Увеличен брой ромски деца, завършващи основно, средно и висше образование.

VII. ФИНАНСОВО ОБЕЗПЕЧАВАНЕ:

Финансирането на програмата се осъществява чрез:

- проекти финансирани от оперативни програми;
- проекти финансирани от държавен бюджет;
- общински бюджет;
- публично частно партньорство.

VIII . Участници в изпълнението на Програмата:

- **Община Крушари;**
- **Ромска общност;**
- **Дирекция “ Социално подпомагане” град Добрич– филиал Крушари;**
- **Дирекция „Бюро по труда” град Добрич – филиал Крушари;**
- **Местната комисия за борба с противообществените прояви;**

- **Лични лекари с регистрирани медицински практики на територията на община Крушари;**
- **ОУ и СОУ на територията на община Крушари;**
- **Целодневни и полудневни детски градини;**
- **Неправителствени организации.**

Изключително важно за пълноценното реализиране на тази програма е сътрудничеството на различните институции с ромска общност. Досегашната практика, и то не само у нас, е показала категорично, че нито една подобна програма не може да разчита на успех без истинско ромско участие при нейната подготовка и реализация. Активната ромска позиция е задължителна във всички нива при реализация на тази общинска програма. ПРОГРАМАТА за интеграция на етническите малцинства е открита за предложения, като промените се правят при необходимост.